

विशेष केंद्रीय सहाय्य सन
२०१४-१५ मार्गदर्शक तत्वांना
मंजूरी देणेबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग
शासन निर्णय क्रमांक: विकेंस-२०१५/प्र.क्र.६४/का-१९
मंत्रालय, मुंबई ४०००३२
तारीख: ०१/०६/२०१६

वाचा-

१. आदिवासी विकास विभागाचे पत्र क्र.केंद्रीय २०१४ /प्र.क्र.६२/का-१९ दि.०६/०८/२०१४
२. जनजाती कार्य मंत्रालय, नवी दिल्ली यांचे पत्र क्र.F.No.११०१५/०३/(१३)/२०१४-SG-II, दि.०९/०२/२०१५
३. शासन निर्णय क्रमांक विकेंस-२०१५/प्र.क्र.६४/का-१९, दि. ११/०९/२०१५
४. शासन निर्णय क्रमांक वहका-२०१५/प्र.क.९९/का-१४, दि.०१/०९/२०१५
५. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांचे पत्र क्र.वहका-२०१६/प्र.क्र.१८७/का.३(७), दि.०७/०२/२०१६

प्रस्तावना -

राज्य शासनाच्या दि. ०६/०८/२०१४ च्या प्रस्तावास अनुसरून केंद्र शासनाने त्यांच्या विशेष केंद्रीय सहाय्य (SCA to TSP) या योजनेखाली सन २०१४-१५ या आर्थिक वर्षात पुढील योजनांकरीता एकुण ११७२६.१८ लक्ष निधी वितरीत केला आहे. यापैकी रु. ३००.०० लक्ष निधी CFR Planning करीता मंजूर करण्यात आलेला आहे. वितरीत निधीपैकी वाचा क्र. ३ वरील शासन निर्णयान्वये रु. २०९.९७ लक्ष निधीच्या मार्गदर्शक सुचनांना मंजूरी देण्यात आली आहे. सबब, उर्वरीत रु. ९०.०० लक्ष किंमतीच्या मार्गदर्शक सुचनांना मंजूरी देण्याचे शासनाच्या विचाराधीन आहे.

शासन निर्णय-

या निर्णयाद्वारे सोबत जोडलेल्या परिशिष्टानुसार खालील योजनांच्या/कामांच्या अंमलबजावणीसाठी मार्गदर्शक सूचनांना मंजूरी प्रदान करण्यात येत आहे.

(रु. लाखात)

अ.क्र.	योजनेचे नाव	मंजूर निधी	मंजूर मार्गदर्शक सुचना	उर्वरीत मार्गदर्शक सुचना
१.	CFR Planning	३००.००	२०९.९५	९०.००
	एकुण	३००.००	२०९.९५	९०.००

सदर मार्गदर्शक सूचनांनुसार वितरीत तरतूदींच्या मर्यादेत योजना राबविण्याबाबत त्वरीत कार्यवाही करण्यात यावी व त्याचे उपयोगिता प्रमाणपत्र आर्थिक व भौतिक अहवालासह शासनास सादर करण्याची दक्षता घ्यावी. तसेच ज्याप्रकरणी प्रशासकीय मान्यता घेण्यांची आवश्यकता असेल ती प्रकरणे स्वतंत्रपणे शासन मान्यतेसाठी सादर करावीत.

३. हा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१६०६०३११२०१७८९२४ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यचपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

भगवान सावंत

अवर सचिव

प्रत,

१. मा.मंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. मा.राज्यमंत्री आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. स्वीय सहायक, मा. सचिव, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
४. महसूल व वन विभाग / नियोजन विभाग / वित्त विभाग, मंत्रालय, मुंबई
५. आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
६. उपसचिव, आदिवासी विकास, मंत्रालय, मुंबई
७. अवर सचिव, कार्यासन १४, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
८. निवड नस्ती (का.१९) आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

परिशिष्ट
विशेष केंद्रीय सहाय्य २०१४-१५ अंतर्गत प्रस्तावित योजना

१	योजनेचे नांव	सामुहिक वनहक्काचे नियोजन (CFR Planning) अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वननिवासी (वनहक्काची मान्यता) अधिनियम २००६ नियम २००८, व सुधारणा नियम २०१२ अंमलबजावणी.																		
२	योजनेतील युनिट संख्या	१. ग्रामसभा वनहक्क समिती- १५००२ २. उपविभागीय स्तरीय वनहक्क समिती- ९४ ३. जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती- २८																		
३	योजनेसाठी येणाऱ्या खर्चाचे सविस्तर अंदाजपत्रक	३००.०० लक्ष यापुर्वी मंजूर रक्कम रु.२०९.९७ लक्ष (शासन निर्णय क्रमांक विकेंस-२०१५/प्र.क्र.६४/का-१९, दि.११/०९/२०१५) रु. लक्ष <table border="1"> <thead> <tr> <th>अ क्र</th><th>खर्चाचा तपशिल</th><th>उर्वरीत खर्चाची रक्कम</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td>१.</td><td>Vidarbha Nature conservation Society (VNCS) Nagapur & Others (NGO) सामुहिक वनहक्काची अंमलबजावणी करण्यासाठी मनुष्यबळाचा मानधनावरील खर्च- अशासकिय सेवा संस्था (NGO) खोज, विदर्भ निसर्ग संस्था, युवा ग्रामिण, ग्रामिण समस्या मुक्ती ट्रस्ट यांनी प्रस्तावित केलेल्या प्रस्तावानुसार. अमरावती, गडचिरोली, गोंदिया, नागपुर व यवतमाळ या पाच जिल्ह्यातील ५० गावे. (शासन निर्णय क्रमांक वनहक्का-२०१५/प्र.क.९९/का-१४, दि.०१/०९/२०१५)</td><td>५६,८०,२९०</td></tr> <tr> <td>२.</td><td>जिल्हास्तरावर तसेच आयुक्त कार्यालय स्तरावर LCD Projector, स्क्रीन सह पुरविणे -१५ प्रोजेक्टर, सामुहिक वनहक्क अंमलबजावणीचे कामासाठी, सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे .</td><td>१७,१९,७१०</td></tr> <tr> <td>३.</td><td>सामुहिक वनहक्क कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी गाव पातळीवर ग्रामसभेला माहिती देण्यासाठी पोर्टेबल लाऊडस्विकर -सिडी प्लेअर्स पुरविणे. ५४-तालुके. Battery and Electric operate system</td><td>६,००,०००</td></tr> <tr> <td>४.</td><td>वनहक्क बळकटीकरण करणे व बैठक व्यवस्था सुधारणे</td><td>१०,००,०००</td></tr> <tr> <td></td><td style="text-align: center;">एकुण</td><td>९०,००,०००</td></tr> </tbody> </table>	अ क्र	खर्चाचा तपशिल	उर्वरीत खर्चाची रक्कम	१.	Vidarbha Nature conservation Society (VNCS) Nagapur & Others (NGO) सामुहिक वनहक्काची अंमलबजावणी करण्यासाठी मनुष्यबळाचा मानधनावरील खर्च- अशासकिय सेवा संस्था (NGO) खोज, विदर्भ निसर्ग संस्था, युवा ग्रामिण, ग्रामिण समस्या मुक्ती ट्रस्ट यांनी प्रस्तावित केलेल्या प्रस्तावानुसार. अमरावती, गडचिरोली, गोंदिया, नागपुर व यवतमाळ या पाच जिल्ह्यातील ५० गावे. (शासन निर्णय क्रमांक वनहक्का-२०१५/प्र.क.९९/का-१४, दि.०१/०९/२०१५)	५६,८०,२९०	२.	जिल्हास्तरावर तसेच आयुक्त कार्यालय स्तरावर LCD Projector, स्क्रीन सह पुरविणे -१५ प्रोजेक्टर, सामुहिक वनहक्क अंमलबजावणीचे कामासाठी, सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे .	१७,१९,७१०	३.	सामुहिक वनहक्क कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी गाव पातळीवर ग्रामसभेला माहिती देण्यासाठी पोर्टेबल लाऊडस्विकर -सिडी प्लेअर्स पुरविणे. ५४-तालुके. Battery and Electric operate system	६,००,०००	४.	वनहक्क बळकटीकरण करणे व बैठक व्यवस्था सुधारणे	१०,००,०००		एकुण	९०,००,०००
अ क्र	खर्चाचा तपशिल	उर्वरीत खर्चाची रक्कम																		
१.	Vidarbha Nature conservation Society (VNCS) Nagapur & Others (NGO) सामुहिक वनहक्काची अंमलबजावणी करण्यासाठी मनुष्यबळाचा मानधनावरील खर्च- अशासकिय सेवा संस्था (NGO) खोज, विदर्भ निसर्ग संस्था, युवा ग्रामिण, ग्रामिण समस्या मुक्ती ट्रस्ट यांनी प्रस्तावित केलेल्या प्रस्तावानुसार. अमरावती, गडचिरोली, गोंदिया, नागपुर व यवतमाळ या पाच जिल्ह्यातील ५० गावे. (शासन निर्णय क्रमांक वनहक्का-२०१५/प्र.क.९९/का-१४, दि.०१/०९/२०१५)	५६,८०,२९०																		
२.	जिल्हास्तरावर तसेच आयुक्त कार्यालय स्तरावर LCD Projector, स्क्रीन सह पुरविणे -१५ प्रोजेक्टर, सामुहिक वनहक्क अंमलबजावणीचे कामासाठी, सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे .	१७,१९,७१०																		
३.	सामुहिक वनहक्क कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी गाव पातळीवर ग्रामसभेला माहिती देण्यासाठी पोर्टेबल लाऊडस्विकर -सिडी प्लेअर्स पुरविणे. ५४-तालुके. Battery and Electric operate system	६,००,०००																		
४.	वनहक्क बळकटीकरण करणे व बैठक व्यवस्था सुधारणे	१०,००,०००																		
	एकुण	९०,००,०००																		
४	अंमलबजावणी अधिकारी	१. उपविभागीय अधिकारी तथा अध्यक्ष उपविभागीय वनहक्क समिती २. जिल्हाधिकारी तथा अध्यक्ष जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती.																		
५	योजना राबविणारी यंत्रणा	महसूल विभाग, वनविभाग, भूमी अभिलेख, कृषी विभाग, ग्रामविकास विभाग, अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, प्रकल्प अधिकारी, एकात्मिक आदिवासी विकास प्रकल्प, NGO																		

६	नियंत्रक अधिकारी	आयुक्त, आदिवासी विकास, महाराष्ट्र राज्य, नाशिक
७	योजनेचा हेतू व उद्देश	अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वननिवासी (वनहक्काची मान्यता) अधिनियम २००६ व नियम २००८, व सुधारणा नियम २०१२ नुसार अनुसूचित जमाती व इतर पारंपारिक वन निवासी यांना कलम ३ (१) नुसार वैयक्तीक व सामुहिक वनहक्क किंवा दौहोंचे धारणाधिकार मिळण्याचे अधिकार प्राप्त झालेले आहे. यामध्ये अनुसूचित जमाती किंवा इतर पारंपारिक वन निवास यांना स्वतःच्या उपजिविकेकरीता वनजमिनी धारण करण्याचा, त्यामध्ये राहण्याचा हक्क, निस्तार सारखे हक्क, गावाच्या सिमांतर्गत किंवा सिमेबाहेर पारंपारिक रित्या गोळा केले जाणारे गौण वनोत्पादन गोळा करणे, त्याचा वापर करणे, पारंपारिक मौसमी साधन संपत्ती मिळण्यास हक्क असणे, निरंतर वापर करण्यासाठी पारंपारिकरीत्या संरक्षण व संवर्धन करण्यात आलेल्या कोणत्याही सामाजिक वन स्रोताचे संरक्षण, पुनर्निर्माण, संवर्धन, विनियमन व व्यवस्थापन करण्याचे हक्क आहेत.
८	योजना राबविण्याची कार्यपद्धती	१. राज्यात अधिनियमाची अंमलबजावणी १ जानेवारी २००८ पासून सुरू झाली २. वनहक्क कायदा अंमलबजावणी साठी राज्यात १५००२ ग्रामसभा १२० उपविभागीय स्तरीय समिती, २८ जिल्हास्तरीय वनहक्क समिती गठीत केल्या आहेत. वनहक्काचे दावे निर्धारित करण्यासाठी वनहक्क दावेदारांची सुनावणी घेऊन तशी यादी तयार करून नोंद वहीत नोंदी करून घेऊन, ग्रामसभेने सुनावणी घेऊन तशी ग्रामसभा वनहक्कांच्या मागण्यांचा प्रस्ताव शिफारशी सह उपविभागीयस्तरीय समिती कडे सादर केले जातात. ३. उपविभागीयस्तरीय वनहक्क समिती ग्रामसभांची सर्व निर्णयांची पडताळणी करून ग्रामसभेने सादर केलेले नकाशे व तपशील एकत्र करून दाव्यांची खरे पणाची खात्री करून घेण्यासाठी तपासणी केली जाते व प्रस्ताव शिफारशी सह जिल्हास्तरीय वनहक्क समितीकडे सादर केले जातात. ४. उपविभागस्तरीय वनहक्क समितीने सादर केलेल्या वनहक्कांच्या मागण्या व अभिलेख विचारात घेऊन त्यास अंतिम मान्यता देण्यात येते. उपविभागीय समितीच्या आदेशाने व्यथित झालेल्या वनहक्क धारकांकडून आलेल्या विनंती अर्जांची सुनावणी करून वनहक्काचे दाव्यांवर निर्णय घेण्यात येतो. ग्रामसभेचा निर्णय अथवा शिफारस अपूर्ण असल्याचे, अन्यथा प्रथमदर्शनी जास्तीची तपासणी करणे आवश्यक आहे. असे आढळल्यास उपविभागीय स्तरीय समिती अथवा जिल्हास्तरीय समिती अशा दाव्यांत फेरबदल करण्याऐवजी किंवा तो फेटाळण्याऐवजी दावा ग्रामस्तरावरील वनहक्क समितीकडे (ग्रामसभेकडे) पुनर्विचारार्थ पाठविला जातो.
९	योजनेच्या अटी व शर्ती	१. १३ डिसेंबर २००५ पुर्वी आदिवासी वनहक्क धारकांची वा जमीनीवरील वैध हक्क दारी असावी २. ३१ डिसेंबर २००७ रोजी ती जमिन कसत असली पाहिजे. ३. इतर पारंपारिक वननिवासी हे दि. १३/१२/२००५ पुर्वी कमीत कमी तीन पिढ्यांपासून वनात राहणारे व उपजीवीकेच्या गरजा भागविणारे वनावर अवलंबून असणे.

		४. वनहक्कांना मान्यता देण्यासाठी व ते निहीत करण्यासाठी पुरावा सादर करणे आवश्यक आहे.
१०	योजनेचे सनियत्रण व मुल्यमापन पर्यवेक्षण	मा. मुख्य सचिव, महाराष्ट्र शासन यांचे अध्यक्षतेखाली राज्य संनियत्रण समितीचे त्रैमासिक बैठकीत अंमलबजावणी बाबत आढावा घेण्यात येईल. आयुक्त, आदिवासी विकास वेळोवेळी आढावा घेतील.

विशेष केंद्रीय सहाय्य २०१४-१५ अंतर्गत प्रस्तावित योजनेचा व खर्चाचा तपशिल

(रु.लक्ष)

अ.क्र.	खर्चाचा तपशिल	अंदाजीत खर्चाची रक्कम रूपये	त्याबाबतची कार्यवाही
१	Vidarbha Nature conservation Society (VNCS) Nagapur & Others (NGO) सामुहिक वनहक्काची अंमलबजावणी करण्यासाठी मनुष्यबळाचा मानधनावरील खर्च- अशासकिय सेवा संस्था (NGO) खोज, विदर्भ निसर्ग संस्था, युवा ग्रामिण, ग्रामिण समस्या मुक्ती ट्रस्ट यांनी प्रस्तावित केलेल्या प्रस्तावानुसार. अमरावती, गडचिरोली, गोंदिया, नागपुर व यवतमाळ या पाच जिल्ह्यातील ५० गावात सामुहिक वनहक्काची कार्यवाही करणे.	५६,८०,२९०	Vidarbha Nature conservation Society (VNCS) Nagapur, खोज व इतर अशासकीय संस्थेतर्फे हाती घेतलेला पथदर्शी प्रकल्पांतर्गत नागपुर, गोंदिया, चंद्रपूर, यवतमाळ व अमरावती या जिल्ह्यातील ५० गावांसाठी तयार केलेल्या व्यवस्थापन आराखड्या नुसार सामुहिक वनहक्काची अंमलबजावणी करण्यासाठी व घ्यावयाच्या कामासाठी वनविभाग, कृषी, पशुसंवर्धन व मत्स्यव्यवसाय विभाग, ग्रामविकास, जलसंधारण विभाग व महसुल विभाग यांचेशी समन्वय साधने. व वनहक्काची कामे करावयाची आहेत. यासाठी मनुष्यबळ उपलब्ध करून देण्यात येणार आहे. त्यासाठी रु. ५६,८०,२९०/- इतका खर्च अपेक्षित आहे. या निधीतुन हा खर्च भागविण्यात येईल.
२	सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे LCD Projector, स्क्रिन सह पुरविणे.	१७,१९,७१०	जिल्हास्तरावर तसेच आयुक्त कार्यालय स्तरावर LCD Projector, स्क्रिन सह पुरविणे -१५ प्रोजेक्टर , सामुहिक वनहक्क अंमलबजावणीचे कामासाठी , सामुहिक वनहक्का बाबत जनजागृती करणे व संप्रेरक फिल्म तयार करणे. यासाठी रु.१७,१९,७१० लक्ष खर्च सदर निधीतुन करण्यात येईल.
३	सामुहिक वनहक्क कायद्याच्या अंमलबजावणीसाठी गाव पातळीवर	६,००,०००	वनहक्क अधिनियमांतर्गत सामुहिक वनहक्काची दावे दाखल करण्यासाठी गांव पातळीवर विशेष

	ग्रामसभेला माहिती देण्यासाठी पोर्टेबल लाऊडस्विकर -सिडी प्लेअर्स पुरविणे. ५४-तालुके. Battery and Electric operate system		मोहिम राबविणे आवश्यक आहे. लोकांमध्ये जनजागृती करणे, माहिती देणे, या करीता पोर्टेबल लाऊडस्विकर -सिडी प्लेअर्स पुरविणे. ५४-तालुके. Battery and Electric operate system आवश्यक आहे. रु.६,००,००० खर्च अपेक्षित आहे. सदरचा खर्च या निधीतून करण्यात येईल.
४	वनहक्क कक्ष बळकटीकरण करणे व बैठक व्यवस्था सुधारणे	१०,००,०००	वनहक्क कक्षातील अधिकारी कर्मचारी यांचेसाठी स्वतंत्र बैठक व्यवस्था करण्यासाठी व वनहक्क कक्ष बळकटी करणासाठी सुधारणा करणे आवश्यक आहे. यासाठी १०,००,००० लक्ष खर्च अपेक्षित आहे. सदरचा खर्च या निधीतून करण्यात येईल.
	एकुण	१०,००,०००	